

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-7>

УДК 338.48

РЕГІОНАЛЬНА ТУРИСТИЧНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ КРИЗИ: ПРІОРИТЕТИ ТА НОВІ ПІДХОДИ

REGIONAL TOURISM POLICY IN CRISIS CONDITIONS: PRIORITIES AND NEW APPROACHES

Графська Орислава Іванівна

доктор економічних наук, доцент,
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8134-3771>

Холявка Володимир Зеновійович

кандидат економічних наук, доцент,
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0045-0020>

Кулик Оксана Михайлівна

аспірантка,
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4218-1658>

Hrafka Oryslava, Kholiyavka Volodymyr, Kulyk Oksana
Ivan Boberskyi Lviv State University of Physical Culture

Стаття аналізує вплив глобальних криз на туристичну галузь та обґрунтовує необхідність нових підходів у регіональній туристичній політиці. Увага приділяється проблемам, спричиненим пандемією COVID-19, кліматичними змінами, економічною нестабільністю та воєнними конфліктами. Підкреслюється важливість гнучкості та адаптивності туристичних стратегій, включаючи цифрову трансформацію, сталий розвиток та диверсифікацію туристичних пропозицій. Пропонуються конкретні кроки для захисту індустрії туризму від криз, зокрема розвиток інфраструктури, впровадження інновацій, посилення ролі громад та маркетингові кампанії. Підкреслюється важливість антикризового управління для швидкого відновлення регіонів.

Ключові слова: регіон, туристична політика, криза, сталий розвиток, цифрова трансформація, диверсифікація туризму.

The article examines the impact of global crises on the tourism industry, focusing on how regional tourism policies must adapt to meet contemporary challenges. The research aims to identify and propose new priorities and approaches for regional tourism management in times of crisis. The relevance of this topic stems from the increasing vulnerability of tourism-dependent regions due to emergencies such as the COVID-19 pandemic, climate change, economic downturns, and armed conflicts. These crises have exposed weaknesses in traditional tourism policies and highlighted the urgent need for more flexible, sustainable, and crisis-responsive strategies. The research methodology includes a comprehensive literature review and analysis of global experiences in crisis management within the tourism sector. The study utilizes qualitative analysis to assess the effects of various crises on regional tourism development and to examine existing policy gaps. The study results reveal that traditional regional tourism policies are often inadequate in addressing the dynamic nature of global crises. The findings suggest that regional tourism strategies must prioritize crisis preparedness, sustainable development, and digital transformation to mitigate the adverse effects of crises. Specifically, the research highlights the importance of crisis management protocols, rapid recovery funding, the promotion of eco-friendly tourism, and the integration of digital tools such as online booking systems and virtual tourism experiences. Furthermore, the study emphasizes diversifying tourism offerings, including promoting domestic and rural tourism to reduce dependency on international visitors. Building resilient infrastructure and enhancing community involvement in tourism decision-making are essential to successful crisis recovery. The practical value of this article lies in its actionable recommendations for policymakers and tourism

stakeholders. By adopting the proposed strategies, regional tourism systems can become more adaptable, ensuring faster recovery from crises and long-term sustainability. The article's insights into digital transformation, sustainable practices, and community engagement provide a roadmap for regions to strengthen their tourism sectors in the face of ongoing and future challenges.

Keywords: region, tourism policy, crisis, sustainable development, digital transformation, diversification of tourism.

Постановка проблеми. Глобальні кризи останніх десятиліть спричинили значні збої у функціонуванні туристичних систем різних рівнів. Такі події, як пандемія COVID-19, терористичні атаки, збройні конфлікти, кліматичні зміни та економічна нестабільність, виявили вразливі місця в залежних від туризму регіонах, підкресливши обмеження поточної політики. Ці кризи призвели до різкого скорочення подорожей, скорочення доходів і збільшення безробіття в регіонах, які залежать від туризму.

Крім того, традиційна туристична політика часто не враховує динамічні зміни глобального середовища, що вимагають більш гнучких і стійких стратегій. Багатьом регіонам бракує механізмів для ефективного реагування на ці кризи, що призводить до затримки заходів із відновлення та довгострокового негативного впливу на місцеву економіку та громади. Таким чином регіональний туризм ризикує стати нежиттєздатним без адаптації до нових реалій і перегляду пріоритетів політики, ставлячи під загрозу як екологічну цілісність, так і добробут громад, які від нього залежать.

Усе це закладає основу для необхідності вивчення нових підходів та інноваційних стратегій, які надають пріоритет стійкості та адекватному реагуванню на кризові умови з боку регіональних туристичних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна частина наукових праць в останні десятиліття була присвячена кризовим явищам та управлінню ризиками в туризмі. Такі автори як Б. Фолкнер [8], К. Голл [12], Б. Річі [14] та ін. підкреслювали важливість інтеграції управління ризиками в туристичну політику, водночас акцентуючи увагу передусім на глобальному на національному рівнях стратегічного управління.

Зростаюча кількість досліджень також зосереджувалася на проблемах сталості та стійкості в туристичній політиці. Зокрема, цьому напрямку присвячені праці С. Бекена та Дж. Хея [3], Б. Брамвелла і Б. Лейна [5] та ін. Незважаючи на те, що ці та інші автори достатньо розробили концептуальні основи сталого розвитку туризму, недостатньо обґрунтовано як регіональна туристична

політика може практично реалізувати ці принципи під час криз.

Власне політика та управління туризмом є іншою важливою сферою дослідження. У цьому напрямку свої наукові пошуки здійснювали такі вчені як Р. Баджіо та К. Купер [2], Д. Дредж і Дж. Дженкінс [7], К. Голл [11] та ін. Незважаючи на отримані вагомі наукові результати, в літературі бракує чітких вказівок щодо того, як інституції мають бути адаптовані під час кризи для покращення координації зусиль з відновлення регіонального розвитку туризму.

Економічна література про вплив криз на туризм наголошує на вразливості залежних від туризму регіонів, особливо під час фінансових спадів або глобальних загроз, таких як пандемія COVID-19. Подібні проблеми були у центрі уваги таких дослідників як А. Блейк [4], С. Гослінг [9] та ін. Варто зауважити що критичними напрямками останніх досліджень туризму стали також інновації та цифрова трансформація. Д. Бухаліс [6], У. Гретцель [10], М. Сігала [15] та ін. у своїх працях звернули увагу на зростаючу важливість цифрової трансформації в туристичній політиці та бізнес-стратегії. Однак все ще потрібні додаткові дослідження того як регіональна туристична політика може інтегрувати цифрові рішення у відповідь на кризи.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Підсумовуючи, варто зазначити, що наявна література забезпечує всебічне розуміння вразливості туризму під час глобальних криз, а також наголошує на важливості управління кризою, сталого розвитку туризму, стійкості туристичних систем та цифрової трансформації. Однак залишаються значні прогалини у вирішенні того, як регіональна туристична політика може розвиватися у відповідності до актуальних і довгостроковим загроз. Тоді як механізми антикризового менеджменту добре розроблені, конкретні потреби регіонального туризму під час кризи вивчені менше. Так само, незважаючи на те, що сталий розвиток туризму широко обговорюється, бракує практичних вказівок щодо регіонального впровадження відповідних положень. У статті буде здійснено

спробу заповнити ці прогалини, пропонуючи нові пріоритети та підходи до регіональної туристичної політики, формуючи більш адаптивну та стійку основу для захисту від теперішніх і майбутніх криз.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Ця стаття має на меті на основі аналізу літературних джерел і вивчення світового досвіду обґрунтувати пріоритети і окреслити нові підходи до формування регіональної туристичної політики в умовах кризи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для початку важливо проаналізувати як глобальні кризи вплинули на регіональний розвиток туризму та неадекватність поточної політики на конкретних прикладах.

Найновішим і вражаючим прикладом стала пандемія COVID-19, яка спричинила раптову та серйозну зупинку туристичної діяльності в усьому світі. Регіональна туристична політика виявилася неготовою до такої кризи, що призвело до величезних фінансових втрат для підприємств і громад, залежних від туризму. Наприклад, у таких популярних дестинаціях, як прибережні регіони та невеликі острови, кількість відвідувачів зменшилася на 80-90%, що призвело до закриття готелів, ресторанів і туристичних атракцій і виявило потребу в більш адаптивній політиці, яка б підтримувала швидке відновлення та антикризове управління.

Зміни клімату призводять до зростання екологічних криз, таких як лісові пожежі, повені та екстремальні погодні явища, які перешкоджають розвитку туризму в постраждалих регіонах. Лісові пожежі в окремих регіонах світу (Північна Америка, Середземномор'я, Латинська Америка та ін.) призводили в останні роки до евакуації мешканців, пошкодження інфраструктури та скасування планів подорожей, що серйозно вплинуло на економіку країн, зокрема й на індустрію туризму. Існуюча туристична політика часто ігнорує довгострокові екологічні ризики та не має планів готовності до стихійних лих, підкреслюючи необхідність сталих практик, які захищають природні ресурси, одночасно підтримуючи розвиток туризму.

Економічні спади, такі як світова фінансова криза 2008 року, також демонструють вразливість туризму. У регіонах, які сильно залежать від іноземних відвідувачів, наприклад у частинах Південної Європи, спостерігалось різке скорочення туристичних витрат, що призвело до тривалих періодів відновлення. Такі кризи виявляють слабкі сторони економічної

політики, яка не в змозі диверсифікувати потоки доходів від туризму чи захопити внутрішній туризм як буфер проти глобальних фінансових коливань [13].

Наведені приклади підкреслюють необхідність розвитку регіональної туристичної політики, включаючи стратегічне планування, сталий розвиток і адаптивність для захисту індустрії туризму від наслідків глобальних криз.

Водночас, з огляду на актуальну ситуацію в Україні, слід наголосити також на ролі воєн та збройних конфліктів у деструктивних процесах регіонального розвитку туризму. На територіях, де відбуваються воєнні дії та сусідніх регіонах подорожі практично зупиняються, руйнується інфраструктура та створюється нестабільність, яка обмежує туристичні потоки ще протягом тривалого часу.

Воєнні конфлікти на Близькому Сході у таких країнах як Сирія, Ірак і Ємен, які колись мали значний потенціал розвитку культурного та історичного туризму, зазнали повного краху індустрії туризму через триваючі війни. Історичні пам'ятки, такі як стародавні міста та об'єкти спадщини, були знищені, а загроза насильства відлякує як іноземних, так і внутрішніх гостей. Традиційна туристична політика в таких випадках є неадекватною, оскільки вона не враховує довгострокового руйнування фізичного та репутаційного капіталу [1].

Війни 1990-х років в колишній Югославії зруйнували індустрію туризму в балканському регіоні. Такі міста, як Дубровник у Хорватії, колись процвітаючий туристичний центр, постраждали від бомбардувань та ізоляції під час війни. Десятиліттями пізніше, Хорватія успішно відновила себе як розвинена дестинація міжнародного туризму, але таке відновлення потребувало багатьох років, і туристична політика мала змінитися на поствоєнну реконструкцію, міжнародні маркетингові зусилля та відновлення іміджу регіону як безпечного та гостинного. Хоча, на наш погляд, саме приклад Хорватії може бути вирішальним для України в контексті післявоєнного відновлення індустрії туризму [1].

Сучасна повномасштабна війна в Україні також підкреслила потребу в туристичній політиці, яка включає рамки відновлення для постконфліктних ситуацій, допомагаючи регіонам відновити та змінити позиції на світовому ринку після повернення стабільності.

Наведені приклади того, як війни впливають на регіональний розвиток туризму, ще більше підкреслюють необхідність

інноваційної та гнучкої регіональної політики. Регіони, схильні до політичної нестабільності або близькі до зон діючих чи потенційних воєнних конфліктів, повинні мати стратегії врегулювання криз, довгострокового планування відновлення інфраструктури та іміджу після того, як конфлікт вщухне. Такий підхід гарантує, що туризм може сприяти післявоєнному

економічному відновленню та відновленню постраждалих громад.

За результатами аналізу науково-практичних підходів та кейсів впливу кризи на індустрію туризму регіонів різних країн нами було виокремлено низку пріоритетів регіональної туристичної політики в кризових умовах (табл. 1).

Таблиця 1

Пріоритети регіональної туристичної політики в умовах кризи

Пріоритет	Опис
Кризове управління та готовність	– протоколи екстреного реагування на стихійні лиха, кризи у сфері охорони здоров'я та збройні конфлікти; – чіткі комунікаційні стратегії із зацікавленими сторонами, включаючи туристів, бізнес та місцеві громади; – створення фондів швидкого відновлення для підтримки підприємств, які постраждали від кризи, і запобігання їх масовому закриттю
Сталий розвиток і охорона навколишнього середовища	– сприяння розвитку екобезпечного туризму та зменшення вуглецевого сліду туристичної галузі; – підтримка збереження природних ресурсів і ландшафтів, які приваблюють туристів; – заохочення моделей туризму, які сприяють збереженню місцевого біорізноманіття та сталому розвитку
Диверсифікація туристичних пропозицій	– заохочення диверсифікації туристичних продуктів, таких як просування внутрішнього туризму, сільського та екологічного туризму; – розвиток альтернативних туристичних ринків для зменшення залежності від будь-якого окремого джерела або типу відвідувачів; – підтримка малого та середнього бізнесу в туризмі для сприяння інноваціям і гнучкості
Цифрова трансформація та інновації	– інвестиції в цифрову інфраструктуру для забезпечення досвіду віртуального туризму, систем онлайн-бронювання та стратегій цифрового маркетингу; – навчання місцевого бізнесу використанню цифрових інструментів для просування, залучення клієнтів; – використання аналітики даних для кращого розуміння поведінки туристів і адаптації до зміни попиту під час та після криз
Залучення та підтримка громад	– забезпечення залучення місцевих громад до процесів прийняття рішень щодо розвитку туризму та його виходу з кризи; – пріоритет політики, яка підтримує збереження та створення робочих місць у туристичному секторі, особливо для маргіналізованих та вразливих груп населення; – сприяння туристичній діяльності, яка зберігає та пропагує місцеву культуру, традиції та спадщину
Розвиток стійкої інфраструктури	– створення стійких транспортних мереж, закладів гостинності та туристичних атракцій, які можуть швидко відновлюватися після пошкоджень; – інвестиції в оновлення інфраструктури, щоб зробити туристичні дестинації безпечнішими та доступнішими після кризи; – впровадження протоколів охорони здоров'я та безпеки в туристичній інфраструктурі, щоб забезпечити довіру відвідувачів і зменшити ризик майбутніх збоїв
Маркетинг і ребрендинг	– розробка цільових маркетингових кампаній для залучення внутрішніх та найближчих іноземних туристів у короткостроковій перспективі; – співпраця з глобальними туристичними організаціями та партнерами для перепозиціонування регіону як безпечної та привабливої дестинації після кризи; – висвітлення сталого розвитку та громадських туристичних ініціатив для фокусування на групі екологічно свідомих мандрівників.

Джерело: складено авторами

Зосереджуючись на цих пріоритетах, регіональна туристична політика, на нашу думку, може стати більш узгодженою, адаптивною та сталою, забезпечуючи швидке відновлення регіонів після кризи та їх розвиток в довгостроковій перспективі.

З огляду на наявний досвід антикризового управління розвитком туризму на регіональному рівні, можна окреслити кілька ключових підходів до формування регіональної політики розвитку туризму в умовах кризи. Одним із важливих підходів є, на наш погляд, розробка адаптивної системи реагування на кризу, яка включає гнучкі стратегії управління кризою та планування сценаріїв, адаптованих до різних ситуацій, таких як стихійні лиха, надзвичайні ситуації у сфері охорони здоров'я та воєнні конфлікти. Такий підхід дасть змогу регіональним органам управління туризмом швидко й ефективно реагувати на мінливі ситуації шляхом проведення регулярних симуляцій для виявлення вразливостей та оптимізації стратегій реагування.

Стратегія цифровізації також є важливою для модернізації підходів антикризового управління регіональним розвитком туризму. Інвестуючи у віртуальний туристичний досвід, дестинації можуть дистанційно залучати потенційних відвідувачів, надаючи унікальний маркетинговий інструмент і альтернативний потік доходу, коли фізичні подорожі обмежені. Крім того, аналіз великих масивів даних дає змогу регіональним органам управління сферою туризму відстежувати тенденції туристичного попиту у режимі реального часу, стежити за розвитком кризових ситуацій і відповідним чином адаптувати політику, що забезпечує реалізацію більш обґрунтованих та оперативних заходів.

Побудова надійної інфраструктури є ще одним ключовим підходом. Інвестиції в «зелену» інфраструктуру, таку як екологічне житло та відновлювані джерела енергії, мінімізують вплив на навколишнє середовище та підвищують стійкість до стихійних лих. Smart-інфраструктура, оснащена датчиками та автоматизованими системами, може контролювати стан навколишнього середовища та ефективно керувати ресурсами, інтегруючись із системами раннього попередження для забезпечення безпеки відвідувачів та швидкого реагування на надзвичайні ситуації.

Диверсифікація туристичних пропозицій і ринків ще більше підвищує стійкість туристичних систем. Сприяння розвитку внутрішнього та місцевого туризму зменшує залежність від

іноземних відвідувачів і підтримує сільський та місцевий туризм, забезпечуючи буфер під час глобальних криз. Розробка спеціалізованих нішевих туристичних продуктів, таких як оздоровчий туризм, екотуризм, також приваблює мандрівників, зацікавлених в унікальному досвіді з низьким рівнем ризиків в умовах кризи.

Сприяння поглибленій співпраці між громадами, підприємствами та органами влади має важливе значення для покращення реагування на кризу. Державно-приватні партнерства, які залучають місцеві громади, можуть об'єднати ресурси та досвід для скоординованих зусиль з відновлення. Ініціативи з розвитку туризму на рівні громади дають жителям можливість долучитися до організації туризму, сприяючи сталим практикам і гарантуючи, що регіональна політика враховує культурні особливості та відповідає місцевим потребам.

Посилена фінансова підтримка та механізми страхування також можуть зіграти тут вирішальну роль. Створення резервних фондів в умовах кризи надає швидку та гнучку фінансову підтримку підприємствам і працівникам, допомагаючи підтримувати діяльність і зберігати робочі місця. Крім того, просування страхових продуктів, спеціально розроблених для туристичного сектору, що покривають такі ризики, як скасування рейсів та перерви в бізнес-процесах, може зменшити фінансові втрати та створити довгострокову стійкість.

Ще одна важлива стратегія – це управління кількістю відвідувачів за допомогою сталого менеджменту та контролю пропускної здатності інфраструктурних об'єктів і дестинацій. Динамічні системи управління відстежують кількість туристів у режимі реального часу, запобігаючи надмірному туризму (overtourism) та зберігаючи належну якість досвіду відвідувачів. Запровадження квот і динамічного ціноутворення на популярних дестинаціях може приносити прибуток, який використовується для збереження та покращення інфраструктури, підтримуючи сталий розвиток туризму.

Нарешті, гнучкі маркетингові та брендингові стратегії необхідні для підтримки привабливості дестинації під час кризи. Динамічні маркетингові кампанії акцентують увагу на безпеці, місцевих визначних пам'ятках або за потреби віртуальних враженнях. Гнучкий бренд дестинації, який підкреслює її безпечність, приваблює мандрівників, що надають

перевагу екологічним подорожам, зміцнюючи репутацію дестинації як безпечної та екологічно чистої території.

Впровадження цих підходів, на нашу думку, дозволяє більш оптимально формувати і реалізовувати регіональну туристичну політику в кризових умовах. Підкреслення гнучкості, інноваційності та сталості розвитку туризму гарантує, що індустрія туризму регіону зможе протистояти майбутнім викликам і відновлюватися після криз, захищаючи місцеві громади та навколишнє середовище.

Висновки. Отже, у сучасних кризових умовах назріла необхідність переосмислення регіональних туристичних політик, орієнтованих на гнучкість і стійкість туристичних систем. Серед ключових аспектів виділяється адаптація туристичної політики до нових реалій, що забезпечить швидке реагування на кризи. Важливим є також інтегрування сталого розвитку, яке передбачає просування екобезпечного

туризму та збереження природних ресурсів. Крім того, диверсифікація туристичних продуктів, таких як внутрішній, сільський та екологічний туризм, дозволить зменшити залежність від зовнішніх факторів. Інвестиції у цифровізацію та нові технології дозволять впроваджувати інноваційні форми туризму, наприклад віртуальні подорожі, що можуть підтримувати галузь у кризові моменти. Особливу увагу слід приділяти підтримці громад і розвитку надійної інфраструктури, яка здатна швидко відновлюватися після кризових подій. Фінансова підтримка та страхування, зокрема створення резервних фондів і розробка спеціальних страхових продуктів для туристичного сектора, є важливими для збереження бізнесу в умовах кризи. Акцент слід зробити й на маркетингових і брендингових стратегіях, які повинні бути гнучкими та підкреслювати безпечність і екологічність регіонів для їх швидкого відновлення після криз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Графська О., Гарасимчук Н., Дудаш О. Пріоритети розвитку економіки в умовах післявоєнного відновлення: аналіз світового досвіду. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-45>
2. Baggio R., Cooper C. Knowledge transfer in a tourism destination: The effects of a network structure. *The Service Industries Journal*. 2010. Vol. 30(10). P. 1757–1771. DOI: <https://doi.org/10.1080/02642060903580649>
3. Becken S., Hay J. E. *Tourism and climate change: Risks and opportunities*. Channel View Publications, 2007. 352 p. DOI: <https://doi.org/10.21832/9781845410681>
4. Blake A., Sinclair M. T., Sugiyarto G. Quantifying the impact of foot and mouth disease on tourism and the UK economy. *Tourism Economics*. 2003. Vol. 9(4). P. 449–465. DOI: <https://doi.org/10.5367/000000003322663221>
5. Bramwell B., Lane B. Sustainable tourism: An evolving global approach. *Journal of Sustainable Tourism*. 1993. Vol. 1(1). P. 1–5. DOI: <https://doi.org/10.1080/09669589309450696>
6. Buhalis D. Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management*. 2000. Vol. 21(1). P. 97–116. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(99\)00095-3](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(99)00095-3)
7. Dredge D., Jenkins J. *Tourism planning and policy*. John Wiley & Sons Australia, 2007. 504 p.
8. Faulkner B. Towards a framework for tourism disaster management. *Tourism Management*. 2001. Vol. 22(2). P. 135–147. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(00\)00048-0](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(00)00048-0)
9. Gössling S., Scott D., Hall C. M. Pandemics, tourism and global change: A rapid assessment of COVID-19. *Journal of Sustainable Tourism*. 2021. Vol. 29(1). P. 1–20. DOI: <https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1758708>
10. Gretzel U., Sigala M., Xiang Z., Koo C. Smart tourism: Foundations and developments. *Electronic Markets*. 2015. Vol. 25. P. 179–188. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12525-021-00472-y>
11. Hall C. M. Innovation and tourism policy in Australia and New Zealand: Never the twain shall meet? *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*. 2009. Vol. 1(1). P. 2–18. DOI: <https://doi.org/10.1080/19407960802703466>
12. Hall C. M., Scott D., Gössling S. Pandemics, transformations and tourism: Be careful what you wish for. *Tourism Geographies*. 2020. Vol. 22(3). P. 577–598. DOI: <https://doi.org/10.1080/14616688.2020.1759131>
13. Papatheodorou A., Rosselló J., Xiao H. Global economic crisis and tourism: Consequences and perspectives. *Journal of Travel Research*. 2010. Vol. 49(1). P. 39–45. DOI: <https://doi.org/10.1177/0047287509355327>
14. Ritchie B. W. Chaos, crises and disasters: A strategic approach to crisis management in the tourism industry. *Tourism Management*. 2004. Vol. 25(6). P. 669–683. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2003.09.004>
15. Sigala M. Tourism and COVID-19: Impacts and implications for advancing and resetting industry and research. *Journal of Business Research*. 2020. Vol. 117. P. 312–321. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.06.015>

REFERENCES:

1. Hrafaska, O., Harasymchuk, N., & Dudash, O. (2024). Priorytety rozvytku ekonomiky v umovakh pisl'yavoiennoho vidnovlennia: analiz svitovoho dosvidu [Priorities of economic development in post-war recovery: analysis of world experience]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (64). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-45> (in Ukrainian)
2. Baggio, R., & Cooper, C. (2010). Knowledge transfer in a tourism destination: The effects of a network structure. *The Service Industries Journal*, 30(10), 1757–1771. DOI: <https://doi.org/10.1080/02642060903580649>
3. Becken, S., & Hay, J. E. (2007). *Tourism and climate change: Risks and opportunities*. Channel View Publications. DOI: <https://doi.org/10.21832/9781845410681>
4. Blake, A., Sinclair, M. T., & Sugiyarto, G. (2003). Quantifying the impact of foot and mouth disease on tourism and the UK economy. *Tourism Economics*, 9(4), 449–465. DOI: <https://doi.org/10.5367/000000003322663221>
5. Bramwell, B., & Lane, B. (1993). Sustainable tourism: An evolving global approach. *Journal of Sustainable Tourism*, 1(1), 1–5. DOI: <https://doi.org/10.1080/09669589309450696>
6. Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management*, 21(1), 97–116. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(99\)00095-3](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(99)00095-3)
7. Dredge, D., & Jenkins, J. (2007). *Tourism planning and policy*. John Wiley & Sons Australia.
8. Faulkner, B. (2001). Towards a framework for tourism disaster management. *Tourism Management*, 22(2), 135–147. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(00\)00048-0](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(00)00048-0)
9. Gössling, S., Scott, D., & Hall, C. M. (2021). Pandemics, tourism and global change: A rapid assessment of COVID-19. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(1), 1–20. DOI: <https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1758708>
10. Gretzel, U., Sigala, M., Xiang, Z., & Koo, C. (2015). Smart tourism: Foundations and developments. *Electronic Markets*, 25, 179–188. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12525-021-00472-y>
11. Hall, C. M. (2009). Innovation and tourism policy in Australia and New Zealand: Never the twain shall meet? *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 1(1), 2–18. DOI: <https://doi.org/10.1080/19407960802703466>
12. Hall, C. M., Scott, D., & Gössling, S. (2020). Pandemics, transformations and tourism: Be careful what you wish for. *Tourism Geographies*, 22(3), 577–598. DOI: <https://doi.org/10.1080/14616688.2020.1759131>
13. Papatheodorou, A., Rosselló, J., & Xiao, H. (2010). Global economic crisis and tourism: Consequences and perspectives. *Journal of Travel Research*, 49(1), 39–45. DOI: <https://doi.org/10.1177/0047287509355327>
14. Ritchie, B. W. (2004). Chaos, crises and disasters: A strategic approach to crisis management in the tourism industry. *Tourism Management*, 25(6), 669–683. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2003.09.004>
15. Sigala, M. (2020). Tourism and COVID-19: Impacts and implications for advancing and resetting industry and research. *Journal of Business Research*, 117, 312–321. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.06.015>